

**Najwyższa Izba Kontroli
Departament Obrony
Narodowej i Bezpieczeństwa
Wewnętrznego**

Warszawa, dnia ³¹~~34~~ grudnia 2009 r.

Pan

plk dypl. pilot Rościsław Stepaniuk

**Dowódca 31 Bazy Lotnictwa Taktycznego
w Poznaniu-Krzesinach**

KOB- *LMO-07-18/2009*

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Szanowny Panie Pułkowniku

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli – Departament Obrony Narodowej i Bezpieczeństwa Wewnętrznego, skontrolowała działalność 31 Bazy Lotnictwa Taktycznego (31 BLoT) wynikającą z programu „Wypożyczenie Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w samoloty wielozadaniowe”, zwanego dalej „Programem” oraz stan inwestycji przewidzianych w powyższym Programie w celu przygotowania lotniska w Poznaniu-Krzesinach do bazowania samolotów F-16.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 11 grudnia 2009 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ust. 1 ustawy o NIK, przekazuje Panu Pułkownikowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie realizację nałożonych na Dowództwo 31 BLoT zadań wynikających z Programu. Przygotowanie lotniska nie zapewniało jednakże warunków do realizacji wszystkich funkcji w zakresie bazowania samolotów F-16. Wpływały na to głównie opóźnienia w realizacji programu inwestycji lotniskowych i trudności w przekazywaniu do eksploatacji nowo wybudowanych obiektów, za co Dowódca Bazy nie był odpowiedzialny.

1. Działalność 31 BLoT wynikająca z programu „Wypożyczenie Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w samoloty wielozadaniowe” dotyczyła głównie dokonywania odbiorów samolotów F-16, sprzętu lotniczego i wyposażenia oraz lotniczych środków bojowych (Iśb) dostarczanych Bazie od

¹ Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.).

2005 r. w ramach kontraktu zawartego z rządem USA², prowadzenia czynności wynikających z procedury celno-skarbowej, a także magazynowania dostarczonego sprzętu i wyposażenia oraz prowadzenia ewidencji ilościowo-wartościowej.

W ocenie NIK 31 BLoT prawidłowo realizowała zadania w zakresie przyjmowania dostaw samolotów, sprzętu, lotniczych środków bojowych, wyposażenia i części zamiennych dostarczanych w ramach umowy zawartej z rządem USA. Zgodnie z ustaloną procedurą, na podstawie certyfikatów wydawanych przez Pełnomocnika MON³, dokonywano zgłoszenia dostaw do właściwego urzędu celnego, a po opłaceniu podatku VAT, przyjęcia dostaw na stan magazynowy i na ewidencję ilościowo-wartościową.

NIK ocenia pozytywnie fakt, że po stwierdzeniu rozbieżności pomiędzy faktycznymi dostawami a dokumentami Pełnomocnika MON (do certyfikatu nr 54/F-16/2007 - 17 kwietnia 2007 r.), ustalono i wdrożono nową procedurę przyjmowania dostaw, minimalizującą ww. rozbieżności. Do tego czasu, według szacunków Bazy stwierdzono nadwyżki o wartości około 1.700.000 USD i braki o wartości ok. 950.000 USD, co świadczy o poważnych niedociągnięciach po stronie USA w zakresie przygotowywania dokumentacji dostaw. Obecnie Baza wznawia postępowania celne w stosunku do wcześniejszych certyfikatów w celu uregulowania sprawy nadpłaty bądź niedopłaty podatku VAT.

Do dnia 30 listopada 2009 r. 31 BLoT w Poznaniu-Krzesinach dostarczony ogółem samoloty, sprzęt, lśb i wyposażenie o wartości 2.413.819.178 USD, tj. 68,3% pierwotnej wartości kontraktu⁴. Do Bazy dostarczono w szczególności wszystkie zakontraktowane 48 samolotów F-16C/D, w tym: 36 samolotów F-16 C o wartości 1.531.531.548 USD (3.371.136.419,90 zł) i 12 samolotów F-16 D o wartości 534.195.864 USD (1.493.091.409 zł).

W związku z tym, że 31 BLoT nie otrzymała umowy LOA, jej zmian, ani harmonogramu dostaw, nie było możliwości ustalenia stopnia realizacji dostaw, w zakresie dotyczącym Bazy.

Samoloty, sprzęt i wyposażenie przyjęto na stan magazynowy, ewidencję ilościowo-wartościową a następnie wydano użytkownikom. Po przeprowadzenia przeglądu odbiorczego (*Acceptance Inspection*) po 16 samolotów F-16 C/D otrzymały 3 i 6 eskadry lotnictwa

² W dniu 18 kwietnia 2003 r. Minister Obrony Narodowej Jerzy Szmajdziński, działając w imieniu Rządu Rzeczypospolitej Polskiej, zawarł z rządem USA umowę, oznaczoną jako LOA PL-D-SAC. Umowa przewidywała dostawę do Polski 48 samolotów wielozadaniowych F-16 C/D Fighting Falcon advanced block 52+, w tym 36 samolotów F-16 C (podstawowa wersja bojowa) i 12 F-16 D (dwumiejscowa wersja szkolno-bojowa), a ponadto dostawę lotniczych środków bojowych, części zamiennych, sprzętu i wyposażenia obsługowego oraz usług o łącznej wartości 3.532.361.848 USD. Umowa przewidywała dostawę samolotów w okresie od listopada 2006 r. do grudnia 2008 r. oraz większości lotniczych środków bojowych, części zamiennych, sprzętu i wyposażenia obsługowego w terminie do końca III kwartału 2009 r. Według ustaleń NIK w Biurze F-16 umowa została zmieniona 8 aneksami.

³ Certyfikaty Pełnomocnika MON wydawane w celu stwierdzenia przeznaczenia celnego oraz zawieszenia należności celnych od uzbrojenia i sprzętu wojskowego importowanego dla Sił Zbrojnych RP, zgodnie z art. 2 rozporządzenia Rady WE nr 150/2003 z dnia 21 stycznia 2003 r. (Dz. U. UE L. Nr 25, poz. 1, ze sprost.). Certyfikaty wraz z załączoną specyfikacją sprzętu, opracowane na podstawie faktur amerykańskich, określają wartość dostawy w USD i EUR oraz stanowią, dla Dowódcy Bazy, podstawę zgłoszenia dostawy do naczelnika właściwego urzędu celnego. Naczelnik urzędu celnego ustala w decyzji wartość celną dostawy, zawiesza cło, wyznacza wartość należnego podatku VAT i termin jego opłacenia (10 dni od daty decyzji). Opłacenia podatku VAT przez Bazę zamyka procedurę celno-skarbową i dopuszcza towar do obrotu terytorium UE i RP, a w praktyce - dopuszcza sprzęt do użytkowania przez Siły Zbrojne RP.

⁴ Ogółem do 31 BLoT w Poznaniu-Krzesinach i 32 Bazy Lotniczej w Łasku dostarczono samoloty i sprzęt o wartości 2.726.885.590 USD, tj. 77,2% pierwotnej wartości kontraktu.

taktycznego wchodzące w skład 31 BLoT, a kolejne 16 samolotów (13 egz. F-16 C i 3 egz. F-16 D), przekazano docelowemu użytkownikowi, tj. 10 eskadrze lotnictwa taktycznego w Łasku.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia realizację przez 31 BLoT przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska, do których została ona zobligowana rozporządzeniem MON z dnia 16 października 2008 r.⁵ Głównym kierunkiem w działalności z zakresu ochrony środowiska było prowadzenie poprawnej gospodarki odpadami niebezpiecznymi i innymi niż niebezpieczne.

NIK pozytywnie ocenia udział Bazy w badaniach oddziaływania hałasu emitowanego przez samoloty na środowisko, co przyczyniło się do opracowania stref ograniczonego użytkowania wokół lotniska. W celu minimalizacji oddziaływania hałasu dokonano analizy 24 wariantów kierunków i kątów startu samolotów pod kątem ich wpływu na zasięg oddziaływania hałasu. W wyniku tego dla 80% startów wyznaczono optymalne, ze względu na emisję hałasu, parametry startu. Ponadto szkolenie w warunkach nocnych przeniesiono na okres wczesnej wiosny i późnej jesieni, co pozwoliło na uniknięcie latania w późnych godzinach nocnych.

2. Kontrola wykazała, że proces przygotowania lotniska w Poznaniu-Krzesinach do bazowania samolotów F-16 nie został zakończony. Przekazanie do użytkowania w latach 2002-2006, tj. przed przyjęciem pierwszych samolotów F-16, obiektów, instalacji, systemów itd. wykonanych bądź zmodernizowanych w wyniku zakończenia 41 zadań inwestycyjnych⁶, umożliwiło bazowanie samolotów F-16 i realizację zadań przez 31 BLoT. Jednak opóźnienia w realizacji inwestycji kontynuowanych, bądź trudności w przekazaniu do eksploatacji niektórych obiektów wykonanych w ramach zadań inwestycyjnych, utrudniają realizację zadań Bazy, powodując także wzrost ich kosztów.

W ocenie NIK najistotniejsze problemy stwarzają opóźnienia w wykonawstwie bądź oddaniu do użytkowania:

- składu lotniczych środków bojowych w Borówcu i drogi przewozu lśb ze składu do bazy. Modernizację składu, kosztem 33.796,7 tys. zł, planowano na 2004 r., faktycznie zaś zrealizowano we wrześniu 2007 r. Z uwagi jednak na bezpieczeństwo mieszkańców pobliskich osiedli wydane zostało pozwolenie na użytkowanie składu w niewielkim zakresie - tylko 0,04% zdolności składowania. Zaspokaja to potrzeby obecnie prowadzonego szkolenia lotniczego z użyciem szkolnych lśb, lecz z chwilą rozpoczęcia szkolenia lotniczego przy użyciu środków bojowych, należy liczyć się z czasem i kosztami związanymi z koniecznością transportu lśb z 32 Bazy Lotniczej w Łasku oraz koniecznością zaangażowania personelu

⁵ Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 16 października 2008 r. w sprawie określenia organów odpowiadających za nadzór nad przestrzeganiem przepisów o ochronie środowiska w komórkach organizacyjnych Ministerstwa Obrony Narodowej i jednostkach organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowanych (Dz. U. Nr 195, poz. 1203.).

⁶ Liczbę zadań inwestycyjnych określono według daty zakończenia zadania do 31.10. 2006 r. Uwzględniono 20 zadań prowadzonych przez Wojskowy Zarząd Infrastruktury (WZI) w Poznaniu, 13 zadań prowadzonych przez Zakład Inwestycji Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego (ZIOTP) i 8 zadań prowadzonych przez Centrum Zarządzania Systemami Teleinformatycznymi (dawniej: Biuro Inwestycji Łączności MON).

- w załadunek, rozładunek i eskortę pojazdów na trasie przejazdu;
- składów MPS-1 i MPS-2 wraz z rurociągiem przesyłowym oraz zbiornikami magazynowymi paliw. Zadanie, o wartości kosztorysowej 69.619 tys. zł, rozpoczęto w sierpniu 2005 r., z terminem realizacji - grudzień 2007 r. Z ustaleń kontroli wynika, że brak jest w tej chwili podstaw do ustalenia realnego terminu zakończenia inwestycji. Inwestor (ZIOTP) nie posiada pokrycia finansowego, zarówno z budżetu krajowego, jak i NATO. W opinii Dyrektora ZIOTP najbardziej prawdopodobny termin zakończenia inwestycji w Krzesinach to połowa 2012 roku.

Konsekwencją braku zmodernizowanego składu paliw jest konieczność stałego dowożenia paliwa cysternami samochodowymi, bądź kolejowymi oraz utrzymywanie zapasu taktycznego paliwa lotniczego poza Bazą, tj. w składzie w Życzynie podległym 2 BMT w Kutnie;

- magazynu hydrazyny. Zadanie, o wartości kosztorysowej 1.773,2 tys. zł, zamierzano zrealizować w 2005 r., zakończono zaś i przekazano Bazie 6 lutego 2007 r. Pomimo, że inwestor uzyskał pozwolenie na użytkowanie obiektu w dniu 23 maja 2007 r., magazyn nie jest użytkowany. Do dnia zakończenia kontroli Baza sukcesywnie zgłaszała wykonawcy, WZI Poznań i organom zwierzchnim, w tym przedstawicielom 2 Skrzydła Lotnictwa Taktycznego⁷ (SLT) i Dowództwa Sił Powietrznych, kolejne usterki instalacji magazynu oraz konieczność zmiany przyjętych rozwiązań technicznych dotyczących zapewnienia bezpieczeństwa personelu obsługującego urządzenie zasilane hydrazyną.

Brak możliwości eksploatacji magazynu hydrazyny skutkuje brakiem możliwości wykonywania obsług na elementach i podzespołach systemu awaryjnego źródła zasilania samolotów F-16. Dotychczas wystąpiły dwie niesprawności tego systemu, co - przy braku możliwości wykonania czynności obsługowych - skutkuje wykluczeniem dwóch samolotów ze szkolenia lotniczego;

- stanowiska prób silników samolotowych - Hush House. Zadanie, o wartości kosztorysowej 7.051,2 tys. zł, planowano pierwotnie zrealizować w 2005 r. Tymczasem wykonawca amerykański Vital Link zakończył w grudniu 2007 r. montaż obiektu (za wyjątkiem zbiornika dwupłaszczowego na paliwo lotnicze, który zamontowano we wrześniu 2009 r.). Obiekt nie posiada kompletnych dokumentów dla urządzeń i materiałów zastosowanych przez stronę amerykańską, a wymaganych przez nadzór budowlany i Wojskowy Dozór Techniczny (WDT) (m.in.: protokoły badań instalacji sprężonego powietrza i zbiorników na paliwo lotnicze).

Kontrola wykazała, że opóźnienia w realizacji tego zadania powodują utrudnienia w zabezpieczeniu procesu obsługowego silników samolotowych, powodując konieczność ich transportu i obsługi przez WZL 4 w Warszawie. Brak hamowni znacząco wydłuża ogólny czas usprawnienia silnika, stanowi również realne zagrożenie utraty gwarancji na otrzymane w ramach LOA produkty do utrzymania hamowni, jak i gwarancji na silniki w przypadku niewykonania konserwacji w określonym terminie.

⁷ Przed 1 stycznia 2009 r. - 2 Brygada Lotnictwa Taktycznego.

3. NIK pozytywnie ocenia fakt stałego monitorowania realizacji przedsięwzięć przygotowujących lotnisko do bazowania samolotów F-16 przez Dowódcę 31 BLotT i organy zwierzchnie: Dowódcę 2 SLT oraz Dowództwo Sił Powietrznych. Na terenie Bazy, w ramach monitorowania realizacji inwestycji, odbywały się systematyczne (w IV kwartale 2009 r. - 2 razy w miesiącu) odprawy koordynacyjne z udziałem przedstawicieli Bazy, inwestorów, 2 SLT, Inspektoratu Wsparcia SZ i Dowództwa Sił Powietrznych.

W wykonaniu poleceń przełożonych Dowódca 31 BLotT składał Dowódcy 2 SLT, comiesięczne, szczegółowe meldunki o stanie realizacji zadań związanych z wdrożeniem samolotu F-16.

W dniach 16 - 26 listopada 2009 r. Oddział Inspekcji Departamentu Kontroli (DK) MON przeprowadził kontrolę przygotowania 31 BLotT do działania zgodnie z wojennym przeznaczeniem. W informacji dla NIK dyrektor DK MON, stwierdzając opóźnienia w realizacji niektórych inwestycji oraz dostawach urządzeń i wyposażenia przez stronę amerykańską, przedstawił pozytywną ocenę realizacji zadań przez Bazę.

* * * * *

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli odstępuje od formułowania wniosków pokontrolnych.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, Panu Pułkownikowi przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Departamentu Obrony Narodowej i Bezpieczeństwa Wewnętrznego NIK, umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen i uwag zawartych w tym wystąpieniu.

2 połączniami

WICEDYREKTOR
Departamentu Obrony Narodowej
i Bezpieczeństwa Wewnętrznego
mgr Paweł Harczuk